

СНН

СЕРБСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ.

СЕРБСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ.

СРПСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ

Пешта, 1838–1849.

Будимпешта, 30. март 2006.

Нова серија, г. XVI, бр. 13

Формирана мешовита комисија Мађарске и СЦГ

Фото: ИВАН ЈАКШИЋ

Министар културног наслеђа посетио Бају

Срби у Баји недавно су имали несвакидашњег госта: српску православну цркву посетио је Андраш Бозоки, министар за културно наслеђе Републике Мађарске.

Високи гост је у друштву градоначелника Баје, Петра Села, и појединих посланика, близу сат времена провео у кругу бајских Срба које је предводио Милош Апић, председник месне Српске мањинске самоуправе. Министру културног наслеђа месни српски православни храм, сазидан 1775. године и посвећен летњем св. Николи представила је Ирма Апић, старатељ древне светиње, која је посебно истакла лепоте иконостаса који је оновремено насликао Арсеније (Пандазић) Теодоровић.

Андраш Бозоки је приликом сусрета са

бајским Србима показао велико интересовање за њихову прошлост, али и за друштвено-политички, културни и верски живот српске заједнице у граду на Шугавици.

П. М.

Министар Андраш Бозоки у бајској српској цркви

Заседао кураторијум Фондације „Милош Црњански”

Родна кућа Црњанског – прескупа

Поштујући одлуку донету на последњој седници, чланови кураторијума Фондације „Милош Црњански” су 17. марта у Чонграду одржали своје заседање с циљем да поново покрену питање евентуалног отварања музеја посвећеног великану српске и европске књижевности.

Седницом је председавала др Ибоља Сенци-Фабиан, потпредседница кураторијума задужбине, марљив истраживач живота и дела Милоша Црњанског, која је нагласила да тренутно у родном граду ове изузетне личности српске књижевности постоје три некретности које могу да дођу у обзир као могуће решење за поновно отварање поставке о великом уметнику: ради се о двама кућама на продају и родној кући Милоша Црњанског.

Наравно, разлике постоје у ценама, а пошто су власнику родне куће песника, романописца и приповедача познате намере кураторијума фондације, сасвим је природно да се чврсто држи свог става: чак 12 милиона форинти тражи за грађевину у којој сада ради продајница воћа и поврћа. И све то у родној кући Милоша Црњанског!

„Оваква висока цена не долази у

обзир” – рекли су чланови задужбине који су приликом посете родној кући књижевника положили венце на спомен-плочу Милоша Црњанског, а затим су боравили и у месној библиотеци где се налази поставка великана српске, па и европске модерне, коју је оновремено припремила и у Чонграду изложила мр Лидија Мустаданацић, кустос Музеја Војводине.

Ваља рећи да је изложбени материјал сачуван и даље је доступан, међутим, било би пожељно када би се он сместио у једној посебној изложбеној просторији. У томе су се сложили и чланови кураторијума фондације који су се договорили да ће након избора настојати да покрену процес откупа једне некретности у Чонграду с циљем да се тамо отвори музеј посвећен Милошу Црњанском. У остваривању жељеног циља, помоћ ће затражити и од матице и од Министарства за културно наслеђе Републике Мађарске, Жупаније Чонград и града у којем је рођен стваралац, јер се само заједничким снагама може доћи до дефинитивног решења, а то је отварање Музеја „Милош Црњански” у Чонграду.

Предраг Мандић

Са седнице Савета удружења мањинских самоуправа у Печују

Оцена рада мањинског саветника

Савет удружења мањинских самоуправа у Печују је 13. марта ове године одржао заседање на којем је, првенствено, расправљао о раду мањинског саветника.

На седници којом је председавао др Ивица Ђурок, председник Самоуправе Хрвата у Печују, о делатности Јаноша Каблара, мањинског саветника говорила је Јадранка Кадиа, референт при месном Градоначелничком уреду која је подсетила да је скупштина града 28. фебруара 2002. године изабрала саветнике, међу њима и мањинског, о чијем раду сваке друге године треба поднети извештај.

У сваком случају, свој извештај написао је и сам Јанош Каблар, а што се тиче оцене његовог рада, др Ивица Ђурок је нагласио да би у писменој оцени делатности мањинског саветника место требало да добију и стални проблеми који се тичу народности: пре свега материјални и такозвани партнерски.

Са том констатацијом се сложила и др Милица Павлов, потпредседница Самоуправе Срба у Печују, која је нагласила да уколико се проблеми наведу у писменом материјалу, они неће покварити оцену рада мањинског саветника, већ ће се наћи пред скупштином, и сами посланици биће информисани о разним потешкоћама са којима се суочавају мањине у престоници Жупаније Барање. Сем тога, она је предложила да се у извештају увр-

сти и опаска да представници народности увек са знатним закашњењем добијају у руке материјале који се њих тичу.

На крају расправе, чланови Савета удружења мањинских самоуправа су са допунама једногласно прихватили извештај о раду мањинског саветника. Допуне се, иначе, односе на материјалне потешкоће које су се појавиле у последње две године, а осим тога, од мањинског саветника који је уједно и председник Савета удружења мањинских самоуправа, затражено је да се у извештају да већи нагласак важности уравнотеженог партнерског односа између посланика, администрације уреда, односно, мањинских самоуправа.

На крају заседања Савета удружења мањинских самоуправа на дневни ред је доспело и питање смештаја пољске школе, а затим су, у оквиру тачке „разно”, мањине изразиле своје негодовање што нико од њих није позван на презентацију програма Културне престонице Европе која је уприличена у Бриселу – град би показао пример и широкогрудост да је повео са собом барем једног од представника Савета удружења мањинских самоуправа у Печују, чији чланови су такође активно учествовали у изради мањинског дела конкурсног материјала Културне престонице Европе 2010. године.

П. М.

Парастос Миладинки Путник-Крекић

У организацији Самоуправе Срба у Новом Сентивану сваке године одржава се присећање на особу која је својим радом оставила неизбрисив траг и допринела добром гласу већ поменутог поморишког насеља надомак Сегедина.

Просто је тешко поверовати да је већ 25 година прошло од смрти Миладинке Путник-Крекић, учитељице „увек насмејаних очију, ведрога лика, племените душе, лепог стаса, милога гласа” како ју је окарактерисала Јелена Марковљев-Веселинов 18. марта у новосентиванској српској православној цркви, након парастоса који је у кругу уже и шире родбине, пријатеља, поштовалаца покојнице, служио протојереј Бранислав Галић, администратор новосентиванске парохије.

Сви су били ганути речима присећања Јелене Марковљев-Веселинов, председнице месне Српске мањинске самоуправе, која је и сама дрхтавим гласом говорила о некадашњој Сентиванкињи која се као полазник Учитељске школе у Бу-

димпешти истицала лепим гласом, певањем и културном активношћу коју је касније, као учитељица, наставила и у Каћмару. Нажалост, прерана смрт (преминула је у 41. години свога живота) спречила ју је да настави и заокружи племенити рад на пољу школства и културе.

Окончањем парастоса, присећање на рано преминулу Српкињу настављено је и у Српском клубу, а затим и на месном српском православном гробљу, код гроба Миладинке Путник-Крекић.

Иначе, одавање поште некадашњим Сентиванцима наставиће се и убудуће. Ове године предстоји још једно присећање: у организацији Самоуправе Срба у Новом Сентивану парастос ће се 23. октобра служити и Тошку Путнику, који се за време револуције 1956. године истакао као активиста и револуционар. Поводом обележавања 50. годишњице великог историјског догађаја, њему ће се, према плановима, у Новом Сентивану посветити и спомен-плоча.

П. М.

Уместо заседања Скутитине Самоуправе Срба у Мађарској

Седница проширеног Председништва ССМ

Као што смо у прошлом броју Српских народних новина већ најавили, у четвртак 23. марта у Будимпешти је одржана проширена седница Председништва Самоуправе Срба у Мађарској са само једном тачком дневног реда: разматрање могућности коришћења просторија у Улици Нађмезе,

Др Милица Павлов

које су крајем прошле године прешле у трајно власништво Српског културног и документационог центра.

Поред чланова извршног тела ССМ, састанку су присуствовали и представници заинтересованих страна: Српског демократског савеза (председник Андрија Роцков), Српских народних новина (главни уредник Милан Степанов), српске самоуправе VI кварта (председник Душан Туцаков), Српског позоришта у Мађарској (директор Габор Ленђел, уметнички руководиолац Милан Рус). Присутне је на почетку поздравила председница ССМ, Милица Павлов, а потом се прешло на разматрање различитих концепција, односно, идеја на ову тему.

Неки од учесника сматрали су да би у тај простор, поред садашњих корисника, СДС-а и СНН-а, требало да се смести и седиште издавачке радионице, односно мања штампарија. Са друге стране, поставило се питање оспособљавања мање позоришне сцене на којој би чланови нашег театра на будимпештанском Бородвеју (како овај, због великог броја позоришта изузетно фреквентан део града зову), могли да играју представе и мо-

Шта са просторијама у Нађмезе улици?

нодраме. У том смислу простор би био изузетно погодан за приређивање књижевних вечери, гостовања, итд.

Што се тиче могућности пресељења библиотеке Самоуправе Срба у Мађарској, која због скученог простора вапи за већим простором, већина је била мишљења да

за сада треба да остане на старом месту, а од Самоуправе је затражено да се озбиљно позабави артикулацијом сопствених приоритета, односно да формално раздвоји политичку делатност од организовања културних манифестација.

Током састанка дискусија је вођена о могућностима „стављања у промет” обвезница земаљске самоуправе и то у контексту изнајмања оптималног решења за смештај позоришта. Наиме, са више страна констатовано је да би адаптирање простора за потребе позоришта смањило, или потпуно онемогућило шансу за удомљење неких других културних организација и да тај задатак на себе треба да преузме држава.

Од стране српске самоуправе VI кварта, као потенцијалног корисника, потекла је иницијатива да се простор комерцијализује, тј. да се у њему отвори тзв. Балкан стор (Balkan store). То би значило да би се на овом месту направила мања продавница која би заинтересованима нудила, са становишта прописа Европске уније „некварљиву” робу из Србије и Црне Горе интересантну за домаће тржиште: сувенире, компакт дискове и сл. На тај начин за нашу омладину отворила би се радна места, а цела ствар на дужи рок дала би изузетно добре резултате.

Присутни су у наставку информисани о могућности набављања финансијске помоћи од стране Уреда за националне и етничке мањине за адаптирање простора, што би уз део годишњег буџета Центра, до краја ове године требало да уроди конкретним резултатима. Чланови проширеног Председништва до краја састанка нису успели до утврде заједнички предлог, односно, листу приоритета, али је у том смислу у односу на раније учињен значајан помак. У најскоријој будућности биће обављена нова рунда разговора како би Скупштина ССМ о свему овоме могла да донесе и званичну одлуку.

Формирана Мешовита комисија влада Мађарске и СЦГ

Сарадња на многим пољима

Поводом формирања Мешовите комисије Влада Мађарске и Србије и Црне Горе у Градоначелничком уреду Сентандреје, у петак, 24. марта обе стране потписале су споразум о међусобној сарадњи и основним приоритетима деловања у наредном периоду.

На оснивачкој седници овог међувладиног тела са мађарске стране на челу делегације био је политички државни секретар, Андраш Баршоњи, а са српско-црногорске, Милован Божиновић, саветник министра иностраних послова. Састанку на високом државном

нивоу поред осталих су присуствовали градоначелник Помаза, Атанасија Голуб и председница ССМ, Милица Павлов, односно, амбасадор Србије и Црне Горе у Мађарској, Предраг Чудић.

Како је овом приликом речено на конференцији за штампу, у интересу даљег учвршћивања и унапређивања добросуседских односа и пружања помоћи Србији и Црној Гори за што брже укључивање у процесе евроатлантских интеграција, споразумом су поред осталог обухваћена подручја унутрашњих послова и правосуђа, развоја инфраструктуре у саобраћају и из-

грађивање визног режима, образовања и културе, сарадње на пољу запошљавања, здравства и социјалне политике, односно, укључивања Србије и Црне Горе у токове европске интеграције.

У крајој изјави тим поводом, саветник министра иностраних послова Србије и Црне Горе, Милован Божиновић, између осталог је нагласио да су обе стране констатовале неопходност што брже изградње ауто-пута Будимпешта-Београд, унапређења железничког саобраћаја, посебно деонице Будимпешта-Београд-Бар, надаље, режима пограничног саобраћаја, отварања нових граничних прелаза.

Што се тиче сарадње на културном и образовном пољу поред осталог је договорено да ће се на највишем стручном нивоу наставити рад на издавању великог мађарско-српског (српско-мађарског) речника односно, да ће се уложити напори на заштити културно-историјских споменика обе земље.

Чланови обе делегације посебну пажњу посветили су могућности за што брже укључивање Србије и Црне Горе у европске интегративне процесе и у том смислу матичној земљи са мађарске стране обећана је пуна подршка. Како је прдвђено, Мешовита комисија влада Мађарске и Србије и Црне Горе према потреби састајаће се неколико пута годишње.

Милован Божиновић, саветник министра иностраних послова СЦГ

С. М.

С. М.

Такмичење виноградара у Мохачу

Родна виноградарска година, упркос невремену

Пето по реду надметање привукло је пажњу не само заљубљеника вина српске националности, него су се, сада већ традиционално, у такмичење укључили и Шокци, Мађари и Немци. Из године у годину расте број излагача вољних да се надмећу.

„У вину је истина” – каже изрека стара а да је алкохолно пиће добијено врењем грожђаног сока популарно, потврдило је још једно такмичење вина у Мохачу које је 18. марта одржано у организацији месног Српског клуба и Самоуправе Срба у Мохачу.

Пето по реду надметање привукло је пажњу не само заљубљеника вина српске националности, него су се, сада већ традиционално, и овом приликом у такмичење укључили Шокци, Мађари и Немци.

До датог рока пристигла су 33 узорка, па је трочлани жири предвођен председником Јаношем Хагеном имао шта да испроба. Уз златне капљице, наравно, био је сервиран и сир, а и додатне потребштине, па су кројачи судбинских одлука на крају поделили 4 бронзане, 10 сребрних и 19 златних диплома.

Додељене су и велике награде: Жолту Хејлу припале су две, а са једним великим посебним признањем могли су се подичити Душан Мате, Лајош Јонаш и Драгомир-Бата Шакић, познати виноградар из Виљана. Он се са својим надалеко познатим црним винима и ове

Андор Вег и његова окарина

године окитио чак трима златним медаљама па зато није ни чудо да је био задовољан и поносан:

– Дошао сам на позив Мохачана и драго ми је што нас толико има. Овом приликом, са собом сам донео три врсте вина међу којима је и портукизер са којим сам и у Виљану, на недавном такмичењу вина, освојио злато. Драго ми је што се људима допада црно вино, а то је и зато важно јер и лекари, професори саветују да се на дан, у корист здравља, попије два-три деци црна вина.”

Радован Степанов, члан месне Српске мањинске самоуправе такође је имао разлога за задовољство, наимае, у оштрој конкуренци-

Жири на муци: чије је вино најбоље?

ји припало му је једно злато и једно сребро:

– Задовољан сам пласманом готово зато јер су се приликом такмичења надметала заиста добра, укусна вина која сам, наравно, и ја окусио. С обзиром да је прошла јесен била јако ружна, било је пуно кише, вина су заиста добро успела. Лепа су, чиста, кусна и имајући у виду прошлогодишње околности које нису биле наклоњене виноградарима, мислим да су резултати веома добри. Могу са сигурношћу да кажем да је најбоље, најздравије пиће – вино.

Иначе, и Јанош Хаген, председник жирија је потврдио речи Радована Степанова да су упркос тешким временским околностима „искрсла” заиста сјајна вина и нагласио да је из године у годину све бољи квалитет, што потврђује и чињеница да је 60% донетих вина награђено златним признањем. Он је додао да се винима указује много већа пажња него претходних година, виноградарима су уважили савете према којима није довољно само прскати виноград, редовно припремити бербу, већ је важно добро испрати бурад.

– Код буради почиње добро, квалитетно вино – упозорио је председник жирија који је подвукао да док су ранијих година на такмичења доспевала опална, недовољно квалитетна вина, ове године пред жиријем су се нашле заиста укусне, пријатне беле и црне капљице. Уједно, изразио је наду да ће се догодине још боља вина надметати и да ће међу виноградарима као и сада, поново доћи до размене искустава која само продубљују добар такмичарски дух.

Међу награђеним златним капљицама налазило се и вино Стипана Бубрега који је заслужио да буде посебно награђен. Наимае, у котлићу је скувао заиста фантастичан перкелт, паприкаш од говеђег и свињског меса за којим су своје прсте олизали сви, па и гости из Белог Манастира, Републике Хрватске који редовито долазе на приредбе мохачких Срба. Међу њима био је и Никола Алајица:

– Био сам и прошле године на оцењивању и са својим земљацима из Белог Манастира – има нас седам – задовољни смо изложеним узорцима вина, а исто смо одушевлени и котлићем који је скувао гос-

подин Бубрег. Ја, иначе, радије пијем бело вино, али када је у питању црно вино Бате Шакића, онда нема премца у целој Мађарској.

Такмичење је наравно прерасло у дружење и ђаскање. Пријатној, опуштеној атмосфери у многоме је допринео и Андор Вег, гајдаш који се већ други пут одазвао позиву мохачких Срба. Упознавши их са историјатом древног инструмента, млади свирач је присутнима презентовао разне врсте гајди (међу њима и са Косова) и поделио са њима и тајне израде свирача.

Током вечери, врсни свирач је осим на гајдама засвирао и на окарини, малом дувачком инструменту. Све у свему, пријатна музика и добра песма подстакле су виногра-

Боривоје Новаковић из Белог Манастира определио се за шприцер

даре и заљубљенике укусних капљица да сложено изнесу своје мишљење на који начин треба пити вино:

„Зими се тије, да се тело згрије. / Лети се то ради, да се тело раслади. / За суморног времена, да се живот разведри. / Кад време лепо тече тије се од среће. / Код тешког посла да се тије, да се снага добије. / У жалости вино се тражи, да се туга ублажи. / Богами, и љубав вино тражи да се тело куражи. / После доброг јела, да се лакше пробави. / А ако се неком омакне, да поцоља мало више, / Сутрадан да мамурлук брзо збрише, / Чашу доброг вина опет диже.”

Иначе, током вечери чашнице су дизале и жене, међу којима је било и оних које су се представиле и као добри произвођачи вина. Примера ради, вредно је истаћи име Злате Десанчић, добитнице златне дипломе, док се са друге стране, Зорица Степанов, потпредседница Самоуправе Срба у Мохачу, истакла као сјајан организатор. Она је признала да 25 година уопште није пила алкохол, међутим, савети лекара су и њу подстакли да у вечерњим сатима попије деци вина. Дакле, „у вину је истина”. И здравље!

Предраг Мандић

Драгомир-Бата Шакић точи победничко виљанско вино

Мирјана Ковачевић, други секретар Амбасаде СЦГ у Будимпешти

Потписан Споразум о културно-просветној сарадњи

Мирјана Ковачевић

Србе у Мађарској, без обзира којој струји сеоба припадали, обрадовала је вест да су после двадесет година Мађарска и наша матична земља потписале Споразум о културно-просветној сарадњи. Документ на који се дуго и нестрпљиво чекало, потписали су Ференц Шомођи, министар спољних послова Републике Мађарске и његов српски колега Вук Драшкович, 13. марта у Београду.

Интензивне преговоре са мађарском страном Амбасада СЦГ у Будимпешти водила је од 2004. године када је упућена српска верзија нацрта Споразума о културно-просветној сарадњи. Након вишемесечних усаглашавања ставова мађарских министарстава просвете, иностраних послова, културе и Уреда за прекограничне Мађаре, у организацији Министарства просвете Мађарске, 24. и 25. јуна 2005. године одржани су преговори о

садржини споразума. Текст тог документа је усаглашен и експерти су га парафирани 25. јуна 2005. године, чиме су се са српско-црногорске стране стекли услови да он буде и потписан. Међутим, мађарска страна је, према речима Мирјане Ковачевић, другог секретара Амбасаде СЦГ у Будимпешти, том приликом указала да споразум, након усаглашавања и парафирања, мора још једном да прође процедуру ресорних министарстава РМ и да ће своје српске partnere обавестити о завршетку интерне процедуре, што су и учинили почетком марта. Званична посета министра спољних послова Републике Мађарске, Ференца Шомођија, Србији и Црној Гори била је прилика да се потпише овај споразум.

Имајући у виду значај културне и просветне сарадње за развој укупних односа, овим билатералним споразумом је превазиђено стање које траје скоро две деценије – да се не примењује важећи споразум, склопљен са бившом СФРЈ, нити се закључују периодични споразуми сарадње, каже Мирјана Ковачевић.

– Сматрамо да сви облици културно-просветне сарадње нису довољно искоришћени и постоје значајне духовне вредности у обе земље које заслужују да буду представљене у СЦГ, односно Републици Мађарској. На редовним билатералним сусретима на високом нивоу увек се истицала потреба да се интензивирају активности на финализацији Споразума о културно-просветној сарадњи, као и да се тзв. недељом културе СЦГ у Мађарској и Мађарске у СЦГ подигне културна сарадња на највиши ниво. Културна, образовна и спортска сарадња, као и разгранати контакти обogaђују културу обеју земаља, јачају разумевање,

поверење и пријатељске односе између народа двеју земаља.

Постојање и култура како српске националне мањине која живи у Мађарској, тако и мађарске националне мањине која живи у СЦГ, подједнако обogaђују културну баштину две земље и доприносе разноврсности њиховог духовног бића. Обе земље сматрају националне мањине важним чиниоцем у остваривању сарадње у области образовања, културе, спорта, омладине и јавног информисања, а у изградњи и развоју сарадње у овим областима обе земље рачунају на активну улогу мањина.

На шта су се Мађарска и СЦГ обавезале у овом документу?

– Овим споразумом, обе земље обавезале су се, између осталог, да подстичу сарадњу и размену у области образовања, да подржавају сарадњу између институција образовања, да подржавају на бази реципроцитета размену стипендија за студенте и постдипломце, да подржавају размену високошколског образовног кадра и научних сарадника који имају за циљ научна истраживања, подстицаће размену уџбеника. Питања о узајамном признавању школских сведочанстава и прописа за стицања научних звања и титула, регулисаће се посебним билатералним споразумом.

Обе државе ће подржати сарадњу и размену у области културе и обезбеђиваће одговарајуће услове за сарадњу државних институција, независних институција, организација и приватних лица из ових области. Подстицаће сарадњу између одговарајућих институција у области физичке културе и спорта, непосредну сарадњу спортских друштава и савеза, организовање такмичења, размену спортиста и тренера.

Шта споразум конкретно доноси Србима у Републици Мађарској, односно Мађарима у СЦГ?

– Споразумом је посебна пажња посвећена задовољавању образовних и културних потреба националних мањина, у складу са одредбама Споразума о заштити права националних мањина, посебно у областима као што су образовање на матерњем језику на свим нивоима, подршка у раду образовних, културних установа и организација националних мањина, усавршавање на матерњем језику кадрова који обављају делатност образовања и културе на матерњем језику, размену уџбеника на језику мањина, уважавање националних наставних планова, размену педагога, гостујућих професора, ученика и студената, очување културно-историјских споменика, музејских збирки и сл.

На који начин ће споразум бити спровођен у дело и шта је следећи корак до његовог ступања на снагу?

– У циљу примене овог споразума СЦГ и РМ ће закључивати пе-

риодичне програме сарадње у области образовања, културе и спорта којима ће се утврдити конкретне активности као и организациони и финансијски услови њиховог спровођења. У процес израде ових програма биће укључени представници националних мањина за она питања која су за њих од значаја.

Овај споразум у смислу унутрашњег законодавства обе земље подлеже ратификацији и ступа на снагу датумом пријема последње ноте којом се државе међусобно обавештавају о испуњењу услова неопходних за његово ступање на снагу.

Шомођи и у Црној Гори

У разговору са министром иностраних послова Мађарске Ференцом Шомођијем у Подгорици, председник Црне Горе Филип Вујановић је изразио задовољство због једногласног усвајања референдумске одлуке у парламенту као и због „високе подршке” Закону о референдуму у чијем је креирању помогао и бивши мађарски амбасадор Јожеф Пандур. Црногорски председник је оценио да ће унапређење сарадње две земље допринети посети председника Мађарске Ласла Шољома Црној Гори. У саопштењу се не наводи када ће Шољом посетити Црну Гору. Ференц Шомођи и црногорски премијер Мило Ђукановић су најавили сјажније присуство Мађарске у Црној Гори.

Ђукановић је на заједничкој конференцији за новинаре изразио очекивање да ће Мађарска помоћи Црној Гори док се што пре прикључи ЕУ, кроз усвајање одређених специфичних знања у том послу.

Шта је са научно-техничком сарадњом између две земље? Постоје ли области у односима двеју земаља које још увек нису регулисане у форми уговора?

– Споразумом се регулише сарадња у областима културе, образовања, омладине и спорта. Из њега је искључена научно-технолошка сарадња, јер је на захтев мађарске стране, у међувремену, Споразум о научно-технолошкој сарадњи издвојен из заједничког текста и потписан за време посете тадашњег председника РМ Ференца Мадла СЦГ у септембру 2004.

Постоји неколико споразума који чекају на потписивање, односно потврђивање, попут, рецимо, Споразума о борби против организованог криминала, који чека на модификацију, затим Споразум о граничном реду, Споразум о обезбеђивању трограничног прелаза између СЦГ, РМ и Румуније, па Споразум о заштити од елементарних непогода и други.

Д. Ј.

Напредак у заштити мањина

На конференцији за новинаре после разговора са својим мађарским колегом Ференцом Шомођијем, министар иностраних послова СЦГ Вук Драшкович је рекао да међународне обавезе СЦГ не смеју бити препреке на путу у ЕУ и НАТО у тренутку када снаге у Србији које су јој прицилиле највише зла, желе да се врате на власт. Драшкович је оценио да СЦГ мора да допринесе стабилности у региону, а да Косово, без обзира да уследи помоћ из европских институција за европеизацију Србије, као и да Брисел треба што пре да радикално либерализује визни режим.

Шомођи је на истој конференцији за новинаре рекао да се Мађарска залаже за интеграцију СЦГ у ЕУ и НАТО и оценио да ће то допринети стабилности и развоју целог региона. Он је рекао да решење будућег статуса Косова мора да допринесе стабилности у региону, а да Косово, без обзира на решење статуса, мора постати „функционална целина”, са одрживом економијом и институцијама које ће штитити права мањина и људска права. Драшкович је рекао да решење будућег статуса Косова мора бити такво да нема поражених и да мора бити на добробит свих: Срба, Албанаца, региона и Европе. Шеф мађарске дипломатије је нагласио да је за Мађарску посебно важна заштита мањина и њихових права и додао да је протеклих месеци остварен значајан напредак у поштовању права мађарске мањине у СЦГ. „То питање, које је понекад контроверзно, не сме бити негативни елемент у нашим односима”, рекао је Шомођи.

„Јеси ли ти био усташа?” пита једна незнајна жена чика Мартина, кад је сазнала да је он педесетих година прошлог века 7 година провео по затворима, а између осталих и на овом злогласном Голем отоку.

„Не, госпођо!” негодује бивши политички затвореник. „Ја сам био партизан, комуниста!”

Жена која живи на суседном острву, маше главом и са неповерењем каже: „Тада њих (комунисте) нису затварали!”

„Тито је 1948. године започео обрачун са својим ратним друговима, који су се усудили да кажу своје мишљење (критичко мишљење), о његовој политици; остали његови противници су дошли на ред тек касније! Историјска је чињеница да су са похапшеним и осуђеним комунистима почели градити, а и изградити, злогласну робијашницу на Голем отоку!”

После овог објашњавања, наш увек смирен и весело чика Мартин мало се замисли, погледа на зид једне зграде, на којем већ изгледалим словима пише: „МИ ГРАДИМО ОТОК – ОТОК ГРАДИ НАС. ЖИВИО ТИТО!”

Чика Мартин Опанчар, који игра главну улогу у нашем документарном филму, у последњих 40 година, по својој природи, није се много изменио. У његовом говору – са лошим мађарским акцентом – увек се осећа живахност логичног, добронамерног и оптимистичног размишљања. Шездесетих и седамдесетих година, у слободно време, хоби му је било и остало фотографисање. Безброј његових лепих, веселих дечјих слика, слика његове породице и пријатеља су његово дело. Међутим, тада скоро ништа нисмо успели сазнати о њему и његовој судбини; о томе када, како и зашто је побегао у Мађарску? Нашавши се у Мађарској, после дугих проверавања и испитивања, запослио се у једном провинцијском градићу Мартфу у тада чувеној фабрици ципела. Ако га је тада неко питао о прошлости само се смешио и ништа конкретно није одговарао. Мало је оних који знају да је обућарски занат он научио у затвору. Када је након 7 година издржаног затвора са принудним радом 1955. године пуштен на „слободу” и даље је био под сталном присмотром органа државне безбедности бивше Југославије, а запослити га нико није смео. Силом прилика је 1958. године илегално прешао у Мађарску, где је затражио и добио право азила. Као бивши југословенски партизан од 1943. године, примљен је овде 1976. године. У Савез партизана Мађарске, а и сада је члан Мађарске антифашистичке организације – МЕАСЗ. 1993. године му је Влада Републике Хрватске признала Статус бившег политичког затвореника, и све оно што из тога произлази.

Голи оток, на коме је званично све до 1988. постојао КАЗНЕНО ПОПРАВНИ ДОМ, за туристе који не знају његову четрдесетогодишњу историју, сада је врло интересантан и романтичан домет. Око његових сунцем обасјаних, морским таласима заплуљаваних мермерних стена, плове већи и мањи туристички бродови. Цела његова површина изгледа као нека тиха мирнодобска идила, а у његовој сенци и позадини као да се осећа приближавање неке тешке преживеле болести или рата. Приближавајући се зградама некадашњег логора осећај страхоте све је већи. Злоступност постаје стварност. У почетку само добри извиђачи, а поступно и они који су били војници, примећују добро маскиране митраљеске пушкарнице. Испред напуштених стражарских места, плове својим гуменим чамцима немачки туристи – рониоци. Весели су, галаме и поздрављају нас. Наши сапутници су одахнули, јер су са мора изостали митраљески рафали!

„Оне године је немогуће заборавити! Узалуд су нас рехабитовали, узалуд су нам у кунама израчунали одштету за хиљаде дана издржаних на Голем отоку!”, са горчином каже Владимир Бобинац, пензионисани професор Гимназије у граду Крку, који је и сам као административни осуђеник овде боравио.

У међувремену је и наш брод полако упловио у луку. Из оближњег каменолома и данас

Голи оток

један пар железничких пруга води на обалу. Ту се током неколико деценија превозило обрађени мермер и товарио на теретне бродове разних арапских Емираата и Шејката. Сада нам овде господин Бобинац показује својеручно израђену макету о каменолому, о условима производње и средствима којима су присиљавали робијаше да што ефикасније производе. Бобинац понавља оно што је и на почетку рекао: „Оно што се дешавало на овом отоку немогуће је заборавити! Његова мала макета даје преглед трагичних догађаја, али може да послужи и као основа реалне и научне анализе онога што се десило. Дабоме да је и документација важна. Бивши робијаше, не без разлога, држе да ће све ово што се њима десило овде једном пасти у заборав, ако се нешто не предузме да се то не деси док су они још живи.

Сликар уметник Алфред Пал, чије само име указује на мађарско порекло, показује нам своје уметничке, али страховите цртеже и слике о животу на овом отоку. Полако, али веома осећајно и узбуђено објашњава нам како је Голи оток изменио његов живот, поглед на свет, уметничку форму и садржај његовог сликарства. Причајући о доживљајима у затвору, поступно, његово узбуђење и узрујаност достиже врхунац; са крила му пада књига „Новела Анте Земљара”, коју је купио сада пре поласка на острво. (постхумно је изашла из штампе).

Земљар је био један од најактивнијих и најзначајнијих политичких затвореника, који је као књижевник, у многим својим новелама успео да уметнички и реално обради страхоте на Голем отоку. Није случајно да данас Удружење бивших политичких затвореника Хрватске ГОЛИ ОТОК носи име „АНТЕ ЗЕМЉАР”. То Удружење се бори да се на Голем отоку отвори Спомен подручје и музеј. Последње 4 године многи бивши политички затвореници из свих бивших југословенских република, нарочито из Хрватске и Словеније, једном годишње се састају на острву Крк, одакле бродом плове до места где су годинама, у највећим мукама покушавали да спасу живот. Многим то није успело! Ове године многи због болести нису дошли на заказани састанак; а уместо оних који су умрли дошла су њихова деца или удовице.

Стижући бродом до копна, у коноби „Туристичког удружења ЛОПАР” нашли смо се са морнарима једног мађарског бродођића. Након упознавања власник јахте нам је између осталог рекао „Ово је острво авети, али без обзира на то, ако пловимо у овом правцу обавезно пристанемо на Голем отоку. Врло интересантно је све ово видети. Још увек су ту бараке, радионице, улице, титовске пароле на зидинама зграда; у каменолому јамска колица, као да их је неко јуче гурао. Даље биоскопска дворана са празним редовима, без столица, стројарница са пројекционим апаратом; у предњем делу плакати филмова. Мало даље су зграде где је била болница... Наш саговорник нешто размишља, па наставља: „На Голи оток долазимо и ради тога што постоји опасност да ће све ово ускоро нестати, отићи ће у заборав. Увек када преноћимо у овом пристаништу чујемо и видимо како лопови грађевинског материјала товаре на своје бродове циљу, прозоре, врата – све оно што је покретно!

Недалеко од пристаништа пеку лигње и плаву рибу, точе карловачко пиво. Јер треба ту подмирити и потребе затворског туризма.

Голи оток већ више година није затворена, забрањена зона, али службено није ни отворен за туризам. Без обзира на законски несређен статус сваке године, за време летње сезоне, на острво – већим и мањим бродовима – стиже велики број туриста. Бивши затвореници сматрају да што пре, тим боље, треба решити питање „дивљег туризма”. Ради тога Удружење ГОЛИ ОТОК „АНТЕ ЗЕМЉАР” обратило се Одбору за људска права и Националне мањине Сабора Хрват-

ске. Др. Фурио Радин председник Одбора, дао је утолико умирујући одговор, да и даље ово подручје неће бити отворено за туризам. Треба знати и узети у обзир и то да хрватска Влада има тежих и важнијих проблема, које треба решити. За остварење спомен подручја, односно затворског музеја, за сада, и поред најбољих политичких намера, нема још материјалних услова. Туристичка удружења Раба и Лопара још увек не могу осигурати чување онога што је тамо још остало. Ради тога Удружење ГОЛИ ОТОК „АНТЕ ЗЕМЉАР” затражило је помоћ не само од Хрватске Владе него и од Европске Уније.

Све до 1949. године водом осуђени Голи оток – прича нам Мартин Скендеровић, хрватски туристички стручњак који ради у Будимпешти – био је пашњак за овце и козе са острва Раба. Тад постаје затвор. Почетком првих 10 година у тај затвор су довозили само политичке затворенике, а након тога и разне лопове и криминалце. У периоду „Хрватског пролећа” поново су у злогласној тамници и политички затвореници. Тада сам био студент, добро се сећам тог времена. С једне стране код нас су преводили и штампали књиге Солжењичина, наши грађани мање-више, били су слободнији него грађани источноевропских држава. С друге стране, код нас Голи оток и Свети Гргур били су табу теме! Ћутање је прекинуо словеначки писац Бранко Хофман, који је тек 1982. године објавио свој чувени роман „Ноћ до јутра” Зато је одмах и постао бестселер. Свако је знао да „Ноћ до јутра” говори о Голем отоку. Овај роман још није преведен на мађарски језик.

После дугог ћутања још живи политички затвореници под вођством Анте Земљара формирали су 1991. године удружење Голи оток, а 1992. Хрватски Сабор је усвојио закон који каже да политичке затворенике из времена титоизма треба рехабилитовати и обештетити. Дакле, треба им исплатити одштету за године проведене у затвору. Ова острва – робијашнице Голи и Гргур ускоро ће постати спомен-парк, место одавања поште погинулим.

Недавно је направљен план, за који се траже инвеститори. Град Раб, држава Хрватска и удружење „АНТЕ ЗЕМЉАР”, заједнички снагама раде на томе да бивши политички затвореници имају достојно спомен-место.

Бивши затвореници – многи већ старији од 80 година – упорно пешаче до краја по стазама својих некадашњих мука. Показују место на ком су по ноћи из теретних вагона убацивани у утробу брода, који их је возио на острво неопisivих мука и страдања. Показују места на којима су биле бараке у којима су преживљавали, радионице и каменолом, где су радили у нечовечним условима.

Обилазе бископску дворану, где се још увек налази плакат америчког филма „Flashdance”. То му је била последња премијера на Голем отоку.

Хрватски редитељ Богдан Жижич направио је 1994. године по први пут документарни филм о затвореном острву-затвору. Некадашњи затвореници Голем отока знају тај филм, о мучном недостатку воде, причају о једној порцији воде дневно.

Некада нас понесе сећање. С времена на време залутамо на том једва 4,73 квадратна километра великом острву. Тражимо места која нас подсећају на судбине. Понеко налазимо, понеко овај пут изостаје. На крају дана свако се враћа у луку. Смештамо се за столове ресторана. Ту нам Владимир Бобинац показује једино писмо, које су му дозволили да напише мајци за време вишегодишњег робовања. То је заправо била дописница, на коју је смео написати: „Не брине, добро сам!” На ово је као одговор могло доћи писмо. Неколико месеци касније ослобођен је са Голем отока. Наравно, касније је схватио да се никад неће ослободити Голем отока!

Kármán Irén
Faragó József

Népszabadság, 2005. 11. 26
Превео: Бошко Колунија

ИЗ НАШЕ

ИСТОРИЈЕ (7)

Племенски савези

Када су се мало смирили и престали са сталним комешањем, премештањем, Словени су се на Балканском полуострву настанили по територијалним јединицама које су називали жупама. Те жупе су – услед природе земљишта, испресецаног планинским масивима и ненасељеним шумовитим просторима – обично биле мале, ограничавале су се на једну речну долину или котлину, а биле су и изоловане једна од друге. Пошто су током сељачања и ратовања углавном нестала стара племена, по тим жупама су – на територијалној основи – настала нова, на челу са жупанима. Основне јединице тих територијализованих племена постале су сеоске општине, састављене од већих породица које су живеле у такозваним задругама, и мањих породица које су се издвојиле из задруга. Иако су се те општине обично називале „братствима“, оне нису настале на крвној основи него на територијалној, суседској повезаности.

Када је Византија после успешне одбране Цариграда и победе над Аварима и Словенима с једне, и Персијанцима с друге стране почела да се опоравља, реорганизује и јача, она је кренула у поновно освајање изгубљених провинција. У први мах ти ратнички напори нису били усмерени против Словена већ против Персијанаца. Но, кад су Персијанци побеђени, ратне акције су покренуте и према унутрашњости Балкана.

Како би се на југу одбранили од Византије, на северу и западу пак од Бавараца и Франака, Словени су били принуђени да се повежу у веће заједнице, да створе племенске савезе.

Преци Словенаца су се придружили првом великом савезу словенских племена који је настао на територији од Лабе до Алпа, са средиштем у Чешкој и Моравској, под вођством кнеза Сама (623-658). Када се после Самове смрти тај савез распао, сачувала се као већа територијална јединица Карантанија, која је и у ранијем савезу представљала посебну целину и имала свог засебног кнеза, по имену Валука. Та самостална кнежевина бранила је независност словеначких племена од Авара на истоку, од Бавараца на северу, и Франака на западу.

Хрватски племенски савез је настао на подручју од реке Цетине до Велебита, где ће се касније организовати Хрватска држава. Крај између Велебита, Раше и Гвозда (данас Петрова гора), у којем се налазе и доњије хрватске жупаније Крбава, Лика и Гацка, имао је свој посебан развој. Овим крајем ће касније, у оквиру хрватске државе, управљати посебан бан.

И Срби су створили свој племенски савез, али о томе у следећем броју.

Предраг Степановић

ПИСМА

ИЗВЕШНОЈ

Антиреклама

Сећам се једног интервјуа са познатом холивудском звездом Бредом Питом у којем се, између осталог, присећа доба свеје адолесценције, тј. времена када је био потпуни анонимац. Први излазак у колику-толику јавност био му је на некој раскрсници, испред продавнице поховане пилетине. Најпре је „наступао“ као сендвич-мен (то су ти они који се са накаченим рекламним таблама с преда и на леђима шеткају и по пештанским улицама), а онда су му навукли костим циновског пилета. Покушавао је да заинтересује пролазнике да сврате у радњу тако што се крevelио, лудирао или медутирао, све у зависности од тренутне инспирације. И, да видиш чуда, таква реклама је уродила плодом. Пилетина се све боље продавала, а осим газде вајде је имао и он: убрзо су га спазиле филмације и добио је прву улогу на филму.

Не знам да ли тзв. сендвич-менови које виђамо на пештанским тротоарима знају за ову причу. С обзиром на њихове „умице“, не верујем. Јер, овде се том послу приступа другачије него на Западу. Транзицијски – што ће рећи мало искривљено, скоро до карикатуре. Принципи је овакав: реши газда да се рекламира, а да за то задовољство не плати скоро ништа, па сакупи становнике подземних пролаза, онако одрпане, неумивене и надуване од алкохола да му за литар нечега што мирисе на ракију, или у најбољем случају за мало ложици ручак, заврше посао. Прихватају они без проблема, као што и сама можеш да видиш, а и газда трља руке, убеђен да су му промотери идељани, због мале потрошње. Срећни су и остали: клошари што су добили литар свог омиљеног погонског горива, а фирмотисци јер су газди продали дела својих руку или штампача.

И све би било сјајно да се у ту рачуницу не умеша улица. А њена, то јест наша, увек је била одлучујућа у оваквим работима. Џаба милиона датих за „оријисни плакате“ ако ти се отуда кези неко чудовиште. Тако је и са овима. Таман помислиши да си спретно заобишао смрад у којем се ваљају у подземним пролазима, кад ето њих зачас горе на тротоару, исто тако измучених, али окићених таблама с преда и позади. Рекламирају италијанске ципеле, мобилне телефоне, компјутере, а уморне главе само што не лупе о бетон.

Па добро, ниси ваљда очекивао Бреда Пита на пештанском тротоару, рећи ћеш ти. Нисам, признајем, али ни рекламу за крокодилску кожу с мирисом цибре.

Твој Драган

КУЛТУРА МАТИЦЕ

Сећање: Данило Лазовић (1951–2006)

Данило Лазовић, глумац са великим бројем остварених позоришних, телевизијских и филмских улога, умро је 25. марта у Београду. Дуги низ година био је члан Народног позоришта у Београду и наступао је и у многим другим позориштима, у Атељеу 212, Звездара театру, Студентском културном центру и на алтернативним сценама.

У 24. години Данило Лазовић тумачио је владику Данила у Његошевом „Горском вијенцу“. Са Његошевим стиховима, како је волео да каже, друговао је дуги низ година, а издавачка кућа „Завет“ пре две године објавила је истоимени компакт-диск у интерпретацији Данила Лазовића, на који је посебно био поносан.

– Моћ тог стиха и духа је управо у томе јер је у „Горском вијенцу“ све како је било, како сада јесте и како ће, по свему судећи, и бити. За разлику од неписменог Француза који тешко да зна нешто од Молијера, неписмени Срби напамет знају многе делове „Горског вијенца“ – говорио је Данило Лазовић.

Једнако уверљиво и оригинално, играо је и у бројним телевизијским драмама и серијама: „Забрављени“, „Портрет Илије Певца“, „Бољи живот“, „Вук Караџић“, „Срећни људи“, „Породично благо“, „Стижу долари“...

Уочи десетог међународног фестивала „Иберамерикано“

После 22 године Балет Народног позоришта је отпутовао 28. марта преко Океана за Колум-

бију са представом „Ко то тамо пева“ Војислава Вокија Костића

На Десетом међународном позоришном фестивалу „Иберамерикано“ балетски уметници у пет вечери заредом у театру „Виљем Шекспир“ са 800 места играли су представу „Ко то тамо пева“, насталој према филму Душана Ковачевића, на музику Војислава Вокија Костића у режији и кореографији Сташе Зуровца.

Фестивал студентског театра

Други Фестивал интернационалног студентског театра „Фист 02“ одржан је од 23. до 26. марта на Факултету драмских уметности у Београду. Поштоваоцима позоришне уметности представили су се студенти драмских академија из Кине, Чешке, Бугарске, Италије, Мексика, Румуније, као и са Факултета драмских уметности из Београда.

У ревијалном делу програма приказане су представе са фестивала из Амстердама (It's Festival), Билбаа (ACT Festival) и Приштине (Skena Up). У пратећем програму на ФДУ су одржане и бројне радионице. У оквиру фестивала „Фист 02“ организоване су и изложбе студената Факултета примењених уметности и Факултета ликовних уметности

Најсмешнија представа „Звездара театра“ на Данима комедије

Награду „Јованча Мишић“ за најсмешнију представу по оцени публике на Данима комедије у Јагодини добила је 26. марта представа „Љубавник великог стила“ Реј Куна, у режији Владимира Лазина, коју је извео „Звездара театар“ из Београда. Комад „Љубавник великог стила“ добио је и награду стручног жирија који носи име Мије Алексића.

...И

ТАЧКА

Гласоловка

Избори за скупштину града Б. се приближавају, предизборна кампања се све више захуктава, а песник М. још никако да одлучи за кога ће да гласа и да ли да гласа уопште, или је и свесно негласање једна врста избора, поступак у складу са личним уверењем, моралом и поштењем, али што више вага и премишља, све је више на мети немилосрдних ловаца на гласове, јер такви управо и јуре неодлучне и несигурне, идеалисте и занесењаке, као и преваранти на пијаци који мењају лажне девизе или препродају украдену робу, вуку те за рукав и уносе ти се у лице осећајући твоју слабост, та неодлучни и несигурни су проверени клијенти тог соја људи који желе брзу и сигурну корист, без много ризика, па је М. стога дошао до закључка да је најбоље бити одлучан, те се коначно одредити за једну од странака, веровати у њеног лидера као у неко овоземаљско божанство, и почети јавно говорити оно што не мислиш, величати човека кога сматраш за штатора, али за мало мањег од његовог опонента, не би ли престала политичка хајка на тебе, односно твој глас, која је толико бесомучна као да је то једини и одлучујући глас у овоме граду.

Лет на Месец

Како би било лепо за викенд отпутовати на Месец – помисли песник М – као на излет у неки национални парк, и посматрати сићушне становнике града Б. кроз телескоп, са свемирских висина.

Милан Степанов

МАТИЦА НА ДЛАНУ

Бушкање против референдума

Биће велика штета ако се Црна Гора одвоји од Србије, јер се ова два „ока у глави“ сјајно допуњују у глупости. Да је којим случајем Црна Гора већ независна, и да вам шаљемо извештаје само са територије Србије, за овај број не бисмо имали неку нарочиту тему. Морали бисмо опет да пишемо о фарси од сахране и политичкој злоупотреби посмртних остатака. Овако, чим Србија закаже – ускочи Црна Гора. Елем...

Представници блока за очување државне заједнице приказали су деветоминутни филм као „доказ“ о томе како представници владајуће коалиције купују гласове за независност на референдуму. У филму снимљеном 5. марта у кући Машана Бушковића у зетском селу Голубовац, код Подгорице, виде се активисти ДПС-а Иван Ивановић и Ранко Вучинић како убеђују домаћина да гласа за независну Црну Гору, а они ће му заузврат „решити све проблеме које има“. Госте је у кућу довео Василије Мијовић, најзанимљивији актер у причи (видећемо касније зашто), који не проговара ни реч.

Филм је снимљен скривеном камером, уз сагласност домаћина, мада је овај само потврдио његову аутентичност негирајући да је умешан у „продукцију“. Београдски медији на ову причу додају и мало бибера у стилу: „овај филм је само један у низу доказа о притисцима и уценама бирача у Црној Гори“.

Портпарол ДПС-а Предраг Секулић одбаacio је било какву „политичку трговину“ са

грађанима, нагласивши да је приказани филм „класична политичка намешталка“, срачуната на то да се доведе у питање кредибилитет референдума. Тако су се, опет ће рећи медији наклоњени очувању заједничке државе, правдали и Хрвати јануара 1991. године, када је на београдској телевизији приказан филм о генералу Мартину Шпегелу и илегалном наоружавању Хрватске. Постоји, међутим, још једна сличност између ова два филма: и Хрвати онда и Црногорци сада тврдили су да иза свега стоји Војска (ЈНА) и њена контраобавештајна служба (КОС), што се, бар у хрватском случају, показало као тачно. У „црногорском случају“ најважније је да јавност (по сваку цену) осети гађење према режиму Мила Ђукановића и претећој сецесији. Зато се ни истина не износи у целини, већ у монтираним деловима. Тако београдска „Политика“ истиче да је поменути Мијовић био саветник за безбедност у Србији омраженог Вукашина Мараша, некадашњег шефа црногорског ДБ-а, министра полиције, а сада заменика саведеног министра одбране. Наивни читалац стећи ће утисак да је Мијовић Милов човек. Ствари, међутим, стоје сасвим другачије. Василије је декларисани присталица заједнице са Србијом! Почетком 90-тих био је један од оснивача и команданата Црвених беретки, које су деловале на подручју Барање. Његово име се у списима Хашког трибунала помиње у контексту формирања кампова за војну обуку, фалсификовања докумената за аутомобиле крадене у иностранству, рекетирања богатих Срба итд.

Само десет дана пре снимања филма отпуштен је из ДБ-а јер је откривено да је фалсификовао факултетску диплому, и за крај – сасвим случајно је рођак Машана Бушковића.

крајем недеље, додала је Лидија Јермошина. Иза Лукашенка је јединствени кандидат опозиције Александар Милинџевич, са шест одсто гласова. На претходним изборима 2001. године, Лукашенко је добио 75,65 одсто гласова.

Противници новоизабраног председника организовали су уличне демонстрације против председника Лукашенка који је добио нови петогодишњи мандат. У обраћању демонстрантима који су махали заставама и извикавали пароле о слободи на централном скверу у Минску након затварања биралишта, Милинџевич је одбацио резултате гласања као фарсу и позвао на „одржавање нових и поштених избора“ у тој бившој совјетској републици. Било је то по оценама извештача агенције АП најмасовније опозиционо окупљање последњих година у Белорусији. На скверу се окупило око 10.000 демонстраната. Власти нису покушале да растурају демонстранте, али су аутобуси пуни „специјалаца“ били паркирани у околним улицама.

У међувремену, САД припремају мере против белоруских званичника који су, по њиховом мишљењу, одговорни за изборну превару и друга кршења људских права. Портпарол америчког Стејт департмента Џон Мекормак навео је да ће ти кораци бити размотрени у сарадњи са ЕУ.

У сасвим другачијем светлу виде изборе у Белорусији званичници у Москви. Министарство иностраних послова Русије саопштило је да се не може довести у сумњу легитимност изборних резултата. „Постоје све основе да се сматра да су избори прошли у складу са општепризнатим стандардима, и њихова легитимност није под знаком сумње“, саопштило је Министарство спољних послова.

Председник Белорусије Александар Лукашенко изјавио је да је у Белорусији пропао план о револуцији, неколико сати након што је Изборна комисија саопштила да је освојио трећи мандат. „Револуција о којој се толико причало и која је толико припремана није успела. Није могло ни бити другачије“, изјавио је Лукашенко на конференцији за новинаре, уз аплауз.

ТЕКУЋА

ТРАКА

Благе казне за офицере Армије БиХ

Хашки суд је осудио Енвера Хаџихасановића и Амира Кубуру, високе офицере Армије БиХ, на пет односно две и по године затвора. Против њих је подигнута оптужница у јулу 2001. године уз образложење да су имали командне позиције у муслиманским јединицама, али нису спречили ратне злочине које су почињени од 1993. до 1995. године на подручју средње Босне. Ове благе казне изазвале су огорчење у српским и хрватским удружењима у БиХ, јер су у питању страшни злочини које су, уз домаће борце, починили муџахедини.

Мира Марковић организатор шверца

У документацији која је прикупљена током полицијске акције „Мрежа“, као главни организатори шверца цигарета наводе се Мирјана Марковић, удовица преминулог Слободана Милошевића, и Михаљ Кертес, некадашњи директор Савезне управе царина. Кријумчарска група је по Србији „радила“ од 1995. до 1998. године, а подаци говоре да је из земље изнела више од милијарду немачких марака.

Елементарне непогоде у Србији

Прошле недеље су, после отопљавања снега, широм Србије „прорадила“ бројна клизишта, одрони и бујице, наневши велику материјалну штету становништву. Да несрећа не иде сама, показао је у среду јак земљотрес чији је епицентар лоциран на северним падинама планине Маљен у мионичкој општини. И поред његове снаге у магнитуди од 4,8 степени Рихтерове, односно у епицентру од 6 до 7 степени Меркалијеве скале, није било повређених лица.

Биланс погинулих новинара у Ираку

Више новинара и запослених у медијима погинуло је током рата у Ираку него у свим сукобима од Другог светског рата до данас, саопштила је организација за заштиту новинара Репортери без граница, поводом треће годишњице инвазије САД на Ирак. Укупно 84 репортера и запослених у медијима убијено је током рата у Ираку, међу којима њих осам ове године, показују извештаји ове организације. То је више него 63 новинара који су убијени током 22 године конфликта у Вијетнаму, додаје се у саопштењу. Више од половине новинара погинулих у Ираку убијено је са предумишљајем, наводи се у извештају Репортера без граница и додаје да је „тај број знатно већи него у претходним ратовима“ где су главни разлог смрти били залутали меци и свеопшти напади.

Напад на полицијску станицу у Ираку

У побуњеничком нападу на државне зграде у Мокладији, северно од Багдада, погинуло је прошле недеље најмање 28 ирачких полицајаца, а 13 повређено, док је 30 затвореника ослобођено, саопштено је у Багдаду. „Укупно 28 полицајаца је страдало, а 13 је повређено“ у нападу на полицијску станицу, у којој се налазе затвор и суд града Мокладија, око 100 километара североисточно од Багдада, саопштили су безбедносни извори. Група од 30 затвореника, оптужених за тероризам, ослобођена је у нападу, навели су исти извори и додали да се у затвору налази 250 заробљеника. Више од 20 полицијских возила је уништено у нападу.

ОКО

ПЛАНЕТЕ

Лукашенко освојио 82,6 одсто гласова на изборима у Белорусији

Опозиција протестује

На прошлонедељним председничким изборима у Белорусији победио је актуелни председник Александар Лукашенко са освојених 82,6 одсто гласова, саопштила је Централна изборна комисија те државе. Председник ЦИК Лидија Јермошина изјавила је новинарима да су то резултати саопштени на основу свих гласачких листића. Излазност на прекјучерашњим изборима била је чак 92,6 одсто, навела је она.

Према њеним речима, никаква озбиљна кршења изборних правила нису забележена. Коментаришући изјаве опозиционих кандидата да су резултати избора „масовно фалсификовани“, она је одговорила да „треба знати достојанствено губити“. Званични резултати биће објављени

Оксфордски историчар брани Лукашенка

Британски историчар Марк Олмонд указао је у тексту који је прошле недеље објавио лондонски Гардијан на двоструке стандарде британских медија када је реч о Белорусији. Историчар са Оксфорда подсећа да Запад није ни трепнуо када је његов „мишљеник“ Михаил Сакашвили на изборима у Грузији добио 97 одсто гласова. Белорусија је, према речима Олмонда, далеко од савршене земље, али народ сваки даном живи све боље, а масовне незапослености нема. Зато, како оцењује историчар у Гардијану, Лукашенка мрзе западни трустови мозгова и шефови дипломатија, јер не знају шта ће ако се за његовим примером буду повели и његови суседи.

ЕКО

НОМИЈА

План изградње паневропског нафтовода

Важна инвестиција за Србију

Министри енергетике у владама Србије, Хрватске, Румуније и Италије (очекује се и Словеније) ових дана потписују Меморандум о разумевању, што је први корак ка реализацији једне од највећих међурегионалних инвестиција – изградњи Паневропског нафтовода (ПЕОП). То ће омогућити да сирова нафта из каспијског и црноморског басена, од румунске луке Констанца, најкраћим путем, најјефтиније и еколошки најбезбедније, нађе пут до крајњих корисника, рафинерија у Србији, Хрватској и даље, до Трста где би се укључила у већ постојећу мрежу италијанских нафтовода, као и у Трансалпски нафтовод којим се снабдева централна Европа.

Предвиђено је да укупна дужина Паневропског нафтовода износи 1320 километара, а оптимални капацитет је 60 милиона тона сирове нафте годишње. Вредност инвестиције процењује се на више од две милијарде долара али стручњаци за енергетику указују на висок степен исплативости овог нафтовода јер је цена транспорта нафте три пута нижа од цене транспорта морским путем а чак девет пута јефтинија од копног превоза.

И земље Европске уније заинтересоване су за изградњу ПЕОП јер се њиме руска и све тражења каспијска лака нафта, сигурнијим путем доводе до потрошача. Уз то, садашње годишње потребе за сировом нафтом из овог региона износе око 80 милиона тона, али се процењује да ће се тај број у наредних пет година удвостручити. Тиме ће још израженији постати проблем транспортног загушења у Босфору и Дарданелима, који већ сада, због кашњења испорука, код рафинерија изазива губитке.

„Поред политичког, Србија има економски интерес да се укључи у изградњу ПЕОП, пре свега јер би то обезбедило сигурност снабдевања

домаћих рафинерија. Оне сада користе руску нафту са Урала и мање количине каспијске лаке нафте „тенгиз“ које се из црноморских лука допремају преко Босфорског мореуза, где танкери и по двадесет дана чекају на пролаз, затим иду до хрватске луке Омишаљ, а потом Јадранским нафтоводом до Панчева и Новог Сада. Изградњом нафтовода ПЕОП не само што би се обезбедило сигурније снабдевање нафтом, већ и значајне уштеде које би, на годишњем нивоу, износиле 25 до 30 милиона долара. Зато би, чак и да пројекат буде проглашен неатрактивним за потенцијалне инвеститоре, Србија имала интереса да размисли о повезивању домаћих рафинерија са нафтоводом у Румунији”, рекао је за дневни лист „Данас” Слободан Соколовић, помоћник за нафту и гас у Министарству рударства и енергетике и представник Србије у Међународном комитету за изградњу ПЕОП.

„Геополитичком и стратешком интересу Србије да постане земља транзитер нафте, треба додати и економски интерес од ПЕОП који ће доћи до изражаја већ у фази изградње. Треба подсетити да кроз нашу земљу пролази око 200 километара нафтовода. У тај посао биће уложено око 300 милиона долара, а готово половина те суме утрошила би се на грађевинске радове што је шанса да се упосле домаће фирме. После пуштања у рад нафтовода, осим јефтиније сировине за српске рафинерије, остваривао би се и приход од транспорта нафте преко српске територије, па иако та тарифа још није усаглашена на нивоу Европске уније, судећи према садашњим ценама од 2,5 долара по тони за сто километара, могао би се очекивати годишњи приход од око 200 милиона долара. Додатни је интерес и наших рафинерија које би имале могућност да, добром проеном врсте нафте чија је прерада исплативија у одређеном периоду, остваре додатни профит. Не треба посебно наглашавати да реални планови о изградњи овакве инфраструктуре увећавају вредност панчевачке и новосадске рафинерије уочи приватизације НИС”, говори за Данас Небојша Ламајић, директор Јавног предузећа Транснафта.

КРИВО

ОГЛЕДАЛО

Уверен сам да ће идеја заједништва победити и бити изнад и јача од захтева да се растура земља и дели природно заједништво које је дугом историјом стварано. Сто тине хиљада породица су везане за државну заједницу или, тачније речено, вероватно не постоји грађанин Србије који нема родбину у Црној Гори и грађанин Црне Горе који нема део своје породице у Србији. Постављати међудржавну границу, уводити пасоше, разбити државу и тиме разбити и животно заједништво које повезује Србију и Црну Гору, представља погрешан пут, који не доноси ништа добро.

Војислав Коштуница,
председник Владе Србије

Човек тешко може да разуме Црногорце када се зна да је 25 одсто Црне Горе у рукама Албанаца, да се у Улцињу и околини говори скоро искључиво албански и да је привреда Црне Горе у тешкој ситуацији. У ту привреду можемо да сврстамо и те приче о еколошкој држави, јер далеко је Црна Гора од еколошке земље. Пуштање канализације у море, макар и 500 метара далеко, још увек је канализација у море. О ценама некретности да и не говорим, цене на обали у Црној Гори више су него цене некретности на Азурној обали.

Змаго Јелинич,
председник Словеначке националне странке

Ми не можемо да будемо већи Срби од самих Срба. Питање Косова је, пре свега, питање Срба и у одређеној мери Црногораца, али пре свега Срба. Министарство спољних послова ће штитити руске интересе, али без непотребне конфронтације и прагматично.

Сергеј Лавров,
руски министар спољних послова

УГАО ЗА

СМЕХ

Владимир Јефтић

Непослушни бумеранг

Живот је склоп емоција везан за најближи телефон.

Пушење скраћује цигарете.

Новац је средство паћења.

Ако хоћеш да поправиш свет, прво поправи гумицу на славини.

Месец је мој најбољи друг: идемо истим путем – ја кроз живот, а он у круг.

Да би се једно Сунце попело на небо, многе звезде морају да сићу.

Јури нас јесен, да нас опадне, а ми се, лишће, не дамо.

Чиме су муње севале док човек није пронашао електрицитет?

У здравој јабуци – здрав црв.

Најискреније су сузе од црног лука.

Пусти коња, јаши пешке.

Како стонога устаје на леву ногу?

Увек се нађе неко као пуж да од твог срца направи кућицу.

Кад збуњен човек јури луду краву, психијатар разноси млеко.

СРПСКА

ПОШТА

Лени Загреб град

Била ми жена јуче у Загреб. Како сам је пустио не знам ни сам. Можда ме није ни питала? Или ме питала, а ја мислио да се шали, на климнуо главом као Коштуница кад га Тома Гробар пита је л' важи да прогласимо окупацију на Косову? Тек, отциједила ми се лијена моја и аутопутем „Братства и јединства” отперјала у Хрватску. Ја, црни кукавац, остао са једним ђететом од двије девојчице. (Срећа те ми Црногорци у ћецу рачунамо само ђетиће тј. синове, а чоре тј. ћеркице пола од тога, иначе бих морао да чувам двоје ћеце уместо једнога.)

Моја је сутрачница (тако Хрвати кажу супруга), кустос, што нема везе са Емиром Кустом Кустирицом, него са музејима.

Они имају то друштво уједињених кустирица па се организовали да виде једну изложбу. Признајем да сам и сам пожелио да је видим кад сам чуо да се зове „Хашка сликарска школа”. Знаш да је то на Западу у моди да се затвореницима и душевним болесницима даје да сликају не би ли се тако мало рехабилитовали, па рекох, мора да су и ове наше запослили у том смислу. Шта ли је Слоба сликао, да ми је знати. Мртву природу? Сто посто. А Шешељ? Он ми некако није за сликара. Много је крупан. Сиров. Неотесан. Али би зато био добар као модел. Замислите Војводу како у Евином костиму позира, на пример, генералу Готовини. А Анте би да га памте. То би био један убиствички пардон кубистички акт: „Шешељ са тупом кашиком”. Ко је још остао у том Хагу? Крајшник! Не знам да ли се сећате, то је онај што је увек носио два броја веће обрве.

Он би сигурно сликао експресионистичке пејзаже. На пример: „Сарајево у пламену”. Али ништа од тога. Жена ми донијела каталог, а тамо све неки Холанђани. Ух, рекох, што ми је овај познат, личи ми на једног стрица из Горњијех Села, каже жена: „То ти је Ван Гог”. Ај не прича! Јес, вели, образа ми. А ће му је уво? Да му га није вук изио? Па није Вук у Хагу, каже она. Па, рекох, знам да није, извукла се Вучина, ал' за мало.

Питам је како је у Загребу, има ли Хрвата, каже да има. Много је, каже, леп град, а ја јој кажем: „Ћути, шта причаш?!” Леп град! Па, јесте, каже, све старе зграде. Наравно да су старе кад га никад у животу нису бомбардовали. Пред Немце су изашли са цвећем, а не ко ми са средњим прстима. Културан народ. Добро, кажем, шта ти се још допало, каже – кафе. Ево и теби сам донела двеста грама. Рекох, је л' „Франк”, каже она није. Погледам, кад оно „Фрања”! Каква, бре, Фрања, нећу ваљда Туђмана да срчем! Само ми још то фали. Пита те неко: „Каквог Туђмана пијеш?”, а ти кажеш: „Волим кад се мало охлади”.

И нико вас, рекох, није дир'о? Каже она: „Е, не, вала. Чим смо ушли у Загреб сачекала нас је полиција и одвезла у музеј. Кад смо хтели назад, опет дошла полиција и извела нас из града.” Видиш, рекох, како у Хрватској добро функционише то гостопримство. Што је сигурно – сигурно. Сваке године у свету страда велики број кустоса, који су честа мета терориста.

И значи, свиђа ти се Загреб? Свиђа ми се, вели она, могла бих и да живим тамо. Е то кад рече, ка' да ме змија у срце печи!

Био сам и ја једном на смеру Карловац-Вировитица-Карлобаг. Знаш да је лијепо. Па, нијесмо ми цабе ратовали.

АБВ

Српска гимназија у Будимпешти

Куп Ференца Ракоција Другог

Наши фудбалери освојили сребро

Куп Ференца Ракоција Другог ове године је приређен у спортској дворани Српске гимназије у Будимпешти. Наиме, Стручна школа Ференц Ракоци Други, због објективних разлога, није била у стању да на свом терену одржи поменути фудбалски шампионат. Дана 21. марта ове године, окупиле су се екипе Стручне школе Клара Леваи, Стручне школе из Терезвароша, Гимназије Михаљ Фазекаш, Стручне школе Ракоци Ференц Други и Српске гимназије. Том приликом се директор-

ка Српске гимназије, Катица Рус, обратила фудбалерима и зажелела им добру и спортски фер игру. Спортском дербију је присуствовала и директорка Стручне школе Ференц Ракоци Други, госпођа Кристина Сенегете и у улози организатора турнира, професор Золтан Бенчик.

Фудбалери Српске гимназије су завршили на другом месту и тако освојили сребрну медаљу. Црвеноплаво-бели момци победили су Стручну школу Клара Леваи са 2:0 и Стручну школу Ференц Ракоци Други са 3:0. Са Гимназијом Михаљ Фазекаш играли су нерешено 0:0, а од Стручне школе из Терезвароша изгубили су са 0:1.

Победник поменутог шампионата за куп Ференца Ракоција Другог била је екипа Стручне школе из Терезвароша, на другом месту су завршили играчи Српске гимназије, док је бронзана медаља припала Гимназији Михаљ Фазекаш. Стручна школа Клара Леваи освојила је четврто место, а на петом месту завршила је Стручна школа Ференца Ракоција Другог.

За Српску гимназију су играли Немања Булатовић (капитен), Никола Лато, Владимир Вировкић, Јанко Радовановић, Стефан Стевановић, Никола Дозет, Урош Стевановић и тренер екипе професор Властимир Вујић.

„Сребрна” екипа СОШИГ-а

У нашој гимназији се увек нешто догађа

Пред читаоцима је нови број „Гимназијалца”

Од почетка другог полугодишта у будимпештанској Српској гимназији редакција „Гимназијалац” је започела да осмишља следећи број школског листа. На самом почетку Марта Гајин, главни уредник ђачког часописа, у сарадњи са својим колегама објавила је репортажу о изложби која је постављена у Централноевропском културном центру, поводом 70. годишњице рођења српског књижевника Данила Киша. На другој страници заинтересовани могу да прочитају „Подсећање на Атилу Јожефа” и његову песму „Мама” у преводу Данила Киша. Листајући даље овај дечји часопис наићи ћемо на интервју са Љубицом Романдић, редитељем и сценографом представе „Ја, Раде

Томов” Камерне сцене из Сенте, која је боравила у Будимпешти.

Следеће странице посвећене су разоноди. Вицеви, форе и фазони, занимљивости, укрштене речи, па чак и хороскоп. Али наићи ћемо и на лепе лирске стихове, цртеже наших ученика: Ање Лазор, Вељка Бурића, Славка Радонића и Петре Прћић. Попратни текст о изложби младих ликовњака, која је приређена у Српском ђачком дому, написала је Софија Симендић.

На самом крају ђачких новина стављена је фотографија чланова редакције у којој марљиво раде: Марта Гајин, Софија Симендић, Тамара Маричић, Милица Дрљачин и Кристијан Новаковић који је недавно своје школовање наставио у родном граду Сомбору.

Редакција „Гимназијалац”

Да ли сте ово знали?

Први сачувани писани сценарио „комедије дел арте” датира из 1568. године.

Након успешног бекства из венецијанског затвора, Ђан Ђакомо Касанова, легендарни љубавник и пустолов, стигао је у Париз где је 1757. године увео игру на срећу „лото” и тако постао уважени члан високе француске аристократије.

Пре 65 година, усташке власти су 1941. године у Хрватској отвориле злогласни концентрациони логор у Јасеновцу, где је према досадашњим сазнањима, страдало, између 700 хиљада и милион Срба, Јевреја и Рома.

Године 1811. је француски цар Наполеон добио сина. Ова сензација је попраћена 101 топовским хицем. У случају да је Наполеон Бонапарта добио кћерку, број хитаца би био тек 21.

Августа месеца 1913. године у Бадгасштајну, познатом аустријском летовалишту, по свему судећи, због политичких интрига, убијен је српски патријарх Лукијан Богдановић. Његово наго тело је у кориту речице Ахе пронашао познати пештански адвокат др Емил Васиљевић. Глава блаженопочившег патријарха никада није пронађена.

Срба је у XVIII веку било колико и Енглеза. По професору Павлу Шафарику, Срба је 1840. године било 5,5 милиона. Почетком XX века број Срба износио је 9,5 милиона.

Давне 1913. године у Сантову је отворена Српска књижница која је располагала са 250 томова књига. Настанак и рад ове читаонице потпомагало је и Коло младих Срба из Будимпеште.

Крвави Први светски рат је преживело само 37 српских лекара, не рачунајући оне који су били поданици Аустроугарске монархије.

Летњи кошаркашки камп на Копаонику

Од ове године сва заинтересована деца из Мађарске могу организовано да учествују на међународном Летњем кошаркашком кампу на Копаонику. Камп има лиценцу ФИБЕ и пружа врхунске услове за рад младим кошаркашима (од почетника до професионалаца). Учешће на кампу је могуће у следећим терминима:

1. Међународни баскет фестивал: 23-30. јуни 2006.

Креће се 23. јуна, у петак, рано ујутру из Будимпеште, а стиже се истог дана, касно поподне. Повратак: 30. јуна, у петак – око 13.00 се креће с Копаоника.

- 32 тима, осам утакмица
- Право учешћа имају дечаци и девојчице рођени 1992. године и млађи.
- Цена: 18.900 динара

2. Остале смене (општи камп)

II 30. 06 – 10. 07.

III 10. 07 – 20. 07.

IV 20. 07 – 30. 07.

V 30. 07 – 09. 08.

VI 09. 08 – 19. 08.

- Цена: 22.500 динара

3. Сем наведених, организују се и специјалистички кампови за бекове, шутере и високе играче, почев од 15 година старости.

У горе наведене цене су укључени трошкови смештаја, исхране, терена, тренера, тренинга и утакмица. Путни трошак није урачунат у цену. На наведене цене се одобрава попуст од 10% уколико се читава сума уплати до 1. маја 2006. године. Цене коју плаћају родитељи, вероватно ће бити много ниже од наведених, пошто ће део трошкова финансирати наше самоуправе.

Детаљне информације: Милан Степанов (06-30-392-6440) или веб сајт www.yubac.co.yu

„Зашто Срби нестају?”

Самоуправа Срба у Мађарској и Културни и документациони центар Срба у Мађарској Вас позивају на књижевно вече – представљање књиге „Зашто Срби нестају?”, аутора Биљане С. Спасић.

Манифестација ће се одржати у петак **31. марта 2006. са почетком у 18.00 часова** у просторијама Библиотеке Самоуправе Срба у Мађарској.

Књижевно вече у Печују

У организацији Српске самоуправе у Печују **31. марта 2006, у 18.00 часова**, у просторијама самоуправе (Улица Зрињи 15) одржаће се књижевно вече Драгомира Дујмова.

Концерт Зорана Стевановића – 2006

одржаће се **4. априла, у 19 сати**

Културни центар „Hevesi Sándor”

Адреса: Nagykanizsa, Széchenyi tér 5-9.

Плесачница уз балканску музику

Свира оркестар „Тракија”

3. априла са почетком у 19 сати

Место: Културни центар „Пет фи Цсарнок”

(Адреса: Budapest, XIV. Zichy M. u. 14.)

Нови ЦД-и у продаји

Музички фестивал – „Глас Балкана 2005”

Снимљен музички материјал на ЦД-у – свирају оркестри Вујичић, Маскарадес, Рила

„Ој, Јаворе” – најновији ЦД оркестра Шендерге у продаји.

Израз захвалности

Дечја педагошка драмска радионице „Сунцокрет” Српског демократског савеза, поводом остварене нове премијере под насловом „Слика о светом Сави”, захваљује се на сарадњи Српској основној школи у Будимпешти, Српском позоришту у Мађарској, а такође се захваљује и за пружену помоћ самоуправи II кварта у Будимпешти, самоуправи у Ловри и помашкој православној цркви.

Ускршњи бал у Сантову

16. априла 2006. са почетком у 20 сати
у сантовачкој сватовској сали

Госте ће забављати:

- Народни оркестар РТВ НС под руководством Миће Јанковића
- Оркестар „Зора” под руководством Крунослава-Киће Агатића

Гошћа вечери:

Љиља Петров, певачица из Новог Сада

Све госте очекују вредне томболе и пријатна изненађења.

Могућност за вечеру (ћевапи, сендвичи)

Резервација столава код Евице Чатић-Козић

Цена улазнице: 1500 фт.

Тел: 06-79-454-495, или 06-30-5090-048

XXV Земаљски сусрет плесачница и вашар

1. априла, 2006. од 10 сати

Народна музика, народне игре, а у оквиру целодневног програма наступа и Ансамбл Вујичић, у 19 сати

Место: будимпештанска Спортска арена „Papp László”

Дечји клуб „Шарена барка”

„Шарена барка”

**срдечно позива велике и мале
на завршну приредбу ове сезоне, која ће се
одржати 9. априла, у недељу на броду „Vogue”
од 10 до 13 сати**

**Заинтересоване дечаке и девојчице
организатори очекују
са разноврсним програмом**

СНН

Недељни лист Срба у Мађарској.
Адреса: Srpske narodne novine, 1065
Budapest, Nagymező u. 49. Телефон:
475-0654. Главни уредник: Милан
Степанов, секретар редакције:
Милица Вукајловић. Оснивач и

издавач: Српски демократски савез. За издавача: Андрија Роцков. Финансира се на основу мањинског закона из државног буџета посредством Државне задужбине за мањине. Суфинансијер: Министарство културе и медија Републике Србије. Лист дистрибуира Мађарска пошта, а претплаћује се код издавача. Име и адресу послати на адресу Szerb Demokratikus Szövetség, 1065 Budapest, Nagymező u. 49 а уплатити поштанском уплатницом или на жиро-рачун број платног промета 11705008-20417439. Претплата на лист је 4000 фт. за целу годину. За иностранство годишње 40 EUR, (10.000 Фт) – Штампана: КОМП-прес Кфт. Одговорни пословођа: Ференц Ибош. – Технички руководилац: Карољ Сабо. ♦ Српске народне новине на Интернету: Home page: www.comp-press.hu/cnn2000 E-mail: stepanov@freemail.hu

HU ISSN 1215-072 x

Свети Јован Шангајски

Ревност, али не по разуму (Рим. 10:2) II

Фото: Иван Јакимов

Истина је да у самом дефинисању нове догме она није била потврђена, већ да је само прокламована као црквена, и која је увек постојала у Цркви, и која се одржала од светих Отаца, из чијих дела су изводи цитирани. У ствари, сви ти цитати говоре само о узвишеној светости Ђеве Марије, Њеној безгрешности и дају јој различита имена која дефинишу Њену чистоту и духовну силу; али нигде ни једне речи нема о безгрешности Њеног зачећа. Ти исти свети Оци на другом месту говоре да је само Исус Христос потпуно чист од сваког греха, док сваки човек, будући рођен од Адама, рођењем тела попада под закон греха.

Нико од раних светих Отаца не говори да Бог на чудесан начин очишћује Ђеву Марију још у утроби; а мање директне индикације да Ђева Марија, баш као сваки човек, није трпела борбу са страстима, али је била победница над искушењима и била спашена од свог божанског Сина. Коментатори латинске исповести исто тако кажу да је Ђева Марија спасена од Христа. Али они то разумеју у смислу да је Марија била заштићена од првородног греха у погледу будуће важности Христа. Шта више, говорећи о мукама Мајке Божје које је она претрпела стојећи под крстом свог вољеног Сина, и уопште тута којом је живот Марије Божје био испуњен, они их сматрају надградњом патњама Христовим и сматрају Марију нашом Са-Искупителком. Према коментару Латинских теолога „Марија је савезник нашем Искупитељу као са Искупитељем (В. Лебедев). У делу искупљења, Она, на одређени начин, помаже Христу. „Мајка Божја”, пише др. Ленц, „носи терет Свог мучеништва не само одважно, већ такође радосно, иако јој је срце сломљено”

(Мариологија, др Ленц). Из тог разлога Она је „комплементна Светој Тројици” и „баш као Њен Син изабрана од Бога Свог. Главни посредник постављен између Његовог Сина и нас је блажена Ђева”. У три односа – као ћерка, као мајка и као супруга Божја – Света Ђева је подигнута до одређене једнакости са Оцем, до одређене супериорности над Сином, до блискости са Духом Светим” (Безгрешно зачеће, бискуп Малоу). Тако, према учењу представника латинске теологије, Ђева Марија у делу искупљења смештена је уз самог Христа и подигнута до једнакости са Богом. Не може се отићи даље од тога. Ако све то није било дефинитивно формулисано као догма Римске цркве, ипак још римски папа Пије IX начинио је први корак у том правцу, показујући смер даљем развоју општег признавања учења Цркве, и непосредно потврди горе наведеном учењу о Ђеви Марији.

Тако Римска црква, у својој тежњи да узвиси Пресвету Ђеву, отишла је путем Њеног потпуног обожења. И ако сада ти писци називају Ђеву комплементном Светој Тројици, може се очекивати да Она буде поштована као Бог. (...)

Свети Оци оптужују оне који јој дају готово божанску славу: „Нека Марија буде у части, али нека богопоштовање буде дато Господу”. Према је Марија изабрани сасуд Она је жена по природи, не разликујући се уопште од других. Мада се Маријина историја и Предање слажу да је речено Њеном оцу Јоакиму у пустињи: „Твоја жена ће зачети”, то није учињено без борбе и не без семена човечјег. „Нико неће поштовати свете изнад оног што је прикладно, већ ће поштовати њиховог Господара. Марија није Бог и она није примила тело са Неба, већ из споја човека и жене; и по обећању, слично Исаку, Она је припремљена да узме учешће у Божанској иконо-

Отац Серафим Роуз

Опасност контакта са духовима (2)

Свети наставници хришћанског подвижништва, по правилу заповедају благочестивим подвижницима да не верују никаквом лику или виђењу, ако им се ови изненада укажу да не улазе у разговор са њима, и не обраћају на њих пажњу. Заповедају им још да се, приликом таквих јављања, оградају крсним знаком, да затварају очи и са одлучном свешћу о својој недостојности и неспособности да виде света духовна бића, моле Бога да нас заштити од свих сплетки и саблазни које као мреже превејано разупињу

људима духови злобе, неизлечиво заражени мржњом и завишћу према њима.

Преподобни Григорије Синаит вели: „Ако видиш или у уму, изван себе или у себи нешто, био то лик Христов или Ангелов, или некога Светога, или ако ти се привиђи или уму образилом прикаже нека светлост, то никако не примај! Јер, и самом уму по природи је својствена извесна склоност и он лако склапа слике какве жели, што обично не знају они који на себе строго не пазе, те тиме сами себи наносе духовну штету”.

мији. Али, с друге стране нека се нико улудо не огреши о Свету Ђеву” (Св. Епифаније).

Православна Црква највише узвисује Мајку Божју у својим славопојима, не усуђујући се да описује о Њој оно што није у вези са Светим писмом и Предањем. „Истини је страно свако претеривање као и недореченост. Она даје свему прикладну меру и одговарајуће место” (Еп. Игњатије Брјанчанинов). Хвалећи зачеће Ђеве Марије и Њено мужовно подношење туге у земаљском животу, Оци Цркве, с једне стране, одбијају идеју да је Она била посредница између Бога и човека у смислу искупљења кроз Њу људског рода. Говорећи о припреми за дело заједно са Њеним Сином и за сапатују за спасење свих, знаменити Отац Западне цркве, св. Амвросије еп. Милански, додаје: „Али патећи, Христос није потребовао никакву помоћ, као што је сам Господ прорекао давно пре: Погледа, а никога не беше да помогне, и подупре, али ме десница моја избави (Ис. 63:5). Исти свети Отац учи о универзалности првородног греха, од кога је једино сам Христос ослобођен. „Од свих рођених од жене, нема никога ко је савршено свет осим Господа Исуса Христа, који је на посебан начин безгрешно зачет, не искушивши земаљског греха” (св. Амвросије, Коментар Јеванђеља по Луки, гл. 2). „Само је Бог без греха. Сваки који је рођен на уобичајен начин од жене и човека телесним спојем је постао крив за грех. Исто тако, Он који није рођен на уобичајен начин нема греха” (св. Амвросије, О браку и похоти). „Један човек само, Посредник између Бога и човека, слободан је од веза грешног рођења пошто је Он био рођен од Ђеве, а пошто је тако рођен није окусио додир греха” (св. Амвросије, Књ. 2. Против Јулиана).

Други знаменити учитељ Цркве посебно поштован на Западу, бл. Августин, пише: „Што се тиче других људи, укључујући Њега који је угаони камен, не видим за њих други начин да постану храм Божји осим духовним рођењем, коме мора апсолутно претходити телесно рођење. Тако, није важно колико ми можемо домислити о деци која су у утроби мајке, пошто св. Јеванђелист Јован каже за св. Јована Крститеља да се заравоао у утроби мајке (што се десило не другачије него делом Духа Светог), или реч Самог Господа који говори Јеремији: И пре но што изиде из утробе своје мајке, посветих те (Јер. 1:5) – није важно колико ово може или не може да нама да основу за мишљење да је дете у тим условима способно за освећење, док у неким случајевима не може бити сумње да је освећење кроз које свако од нас заједно и свако посебно постаје храм Божји, могуће само за оне који су препорођени, а препорођење увек претпоставља рађање. Само они који су рођени могу бити сједињени са Христом и бити у јединству са Божанским Телом, које чини Његову Цркву живим храмом Божјим (бл. Августин, Писмо 187).